

MİMARLIK ALANINDA DEONTOLOJİK (mesleki etik) KODLAR

Bu taslak UIA ve ACE tarafından yayınlanan etik kurallardan ve TMMOB MİMARLAR ODASI MİMARLIK MESLEĞİNİ UYGULAMA, MİMARLAR ARASI DAYANIŞMA, MİMARLIK ŞEREF VE HAYSİYETİNİ KORUMA YÖNETMELİĞİ'nden yararlanılarak TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi bünyesinde oluşturulan bir kurul tarafından Ekim 2008'de hazırlanmıştır.

**(TASLAK)
EKİM 2008**

Giriş

Bu kodlar nerede uygulanırsa uygulansın, bütün mesleki faaliyetler için geçerlidir. Söz konusu ilkeler topluma, mimarlık ürünleriyle ilgili işverenler ve kullanıcılara, inşaat endüstrilerine ve gerek mesleğin gerekse toplumun mirasını oluşturan bir bilgi ve yaratı devamlılığı olan mimarlık sanat ve bilimine karşı yükümlülükleri kapsamaktadır.

Mimarların burada belirtilen İlkeler ve Uygulamalara uyum sağlama konusunda yetersiz kalmaları veya başarısız olmaları, her zaman bir yasal veya idari süreç başlatılması gerektiği anlamına gelmeyebilir.

Fakat yine de, buradaki kuralların belirlediği çerçevede olmayan davranışlar, bir mimarlık hizmeti sunucusunun çalışma prensibi ve yetkinliği konusunda bir değerlendirme yapılırken dikkate alınması gereken bir nokta olacaktır.

1. Genel Yükümlülükler

1.1. Mimar mimarlık sanatı, bilimi ve hizmetini kapsayan ve eğitim, sınav, staj, sürekli mesleki gelişim ve deneyim yoluyla gelişen sistematik bir bilgi ve kuram bütününe sahip olmalıdır. Bu süreç, mimarın gerekli standartları karşıladığı konusunda kamuoyuna güvence vermelidir.

1.2. Mimar, mimarlık sanatı ve bilimine ilişkin bilgilerini yitirmemeli ve iletmemeli, mimarlığın bir bütün olarak ortaya koyduğu kazanımlara saygılı olmalı, bunların gelişmesine katkıda bulunmalı ve mimarlık sanatı, bilimi ve hizmetiyle uğraşırken bilgiye dayanan ve tarafsız mesleki değerlendirmeleri bütün diğer amaçların üstünde tutmalıdır,

1.3. Mimar, topluma, işverenlerine, meslekdaşlarına ve ürettiklerini kullananlara, bilgi ve birikimiyle, mesleki sorumluluk ve görev anlayışı ile hizmet vermelidir,

1.4. Mimar mesleğinin uygulanmasıyla ilgili alanlardaki mesleki bilgi ve becerilerini sürekli olarak geliştirmek üzere çaba harcamalıdır,

1.5. Mimar, mimarlıkta eğitim, araştırma, staj, tasarım, teknoloji, eğitim, meslek pratiği, yapım yöntemleri ve uygulamayla ilgili tüm alanlarda standartların yükseltilmesi için çalışmalıdır,

1.6 : Mimar, mümkün olduğu ölçüde, ilgili sanatları desteklemeli ve yapı endüstrilerinin bilgi birikimi ve yeterliliğine katkıda bulunmalıdır,

1.7. Mimar, kendi ofis işleyişleri içinde izleme ve değerlendirme işlevini de yerine getiren yeterli ve etkin süreçlerin bulunmasını ve işlerini tam bir şekilde, verimli olarak ve zamanında yürütebilmelerini olanaklı kılacak, yeterli sayıda yetkin ve denetimci eleman bulunmasını sağlamalıdır.

1.8. Mimarın, kabul edilemeyecek bir uzlaşma yoluna gitmek zorunda kalmaktansa, mimarlık hizmetleri veya iş sözleşmesini feshetme hakkı bulunmalıdır.

1.9. Mimar, sözleşme öncesi görüşmelerde bulunurken, aynı iş veya hizmet için başka bir mimar tarafından önerilen ücreti dikkate alarak, daha önce yaptığı ücret önerisinde buna göre değişiklik yapmamalıdır.

2. Topluma Karşı Yükümlülükler

2.1. Mimar, toplum çıkarlarını korumak adına, mesleki faaliyetlerini ve sorumlu oldukları işleri ve hizmetleri düzenleyen yasaların içerik ve özlere uymalı ve bu tür iş ve hizmetler süresince gerçekleştirdiği mesleki faaliyetlerin toplumsal ve çevresel etkilerini dikkate almalıdır.

2.2. Mimar, mimarlığı ürettiği toplumun değerler sistemine, doğal ve kültürel mirasına saygı duymalı, bunların korunması ve geliştirilmesine yardımcı olmalıdır.

2.3. Mimar, mümkün olan en yüksek tasarım kalitesine ulaşarak, yalnızca çevreyi iyileştirmek için değil, aynı zamanda bu çevre içindeki yaşam ve yaşama ortamı kalitesinin sürdürülebilir bir şekilde iyileştirilmesi yönünde çaba göstermeli ve yaptıkları işin, bu işin verdiği ürünleri kullanması veya bunların varlığından yararlanması beklenebilecek herkesin en geniş anlamdaki çıkarları üzerindeki etkilerini tam olarak gözetmelidir.

2.4. Mimar, kendisini veya mesleki hizmetlerini hiç bir zaman doğruluktan uzak veya yanıltıcı biçimde sunmamalı veya tanıtmamalıdır. Onların adına çalışıp çalışmadıklarına bakılmaksızın, başkalarının da bu tür davranışlarda bulunmasına izin vermemelidir.

2.5. Mimar, mesleki yükümlülükleriyle bağdaşmayacak veya bağımsızlığı, tarafsızlığı veya dürüstlüğü konusunda kuşku uyandırabilecek davranışlarda bulunmaktan veya kendisini böyle bir duruma sokmaktan her zaman kaçınmalıdır,

2.6. Mimar, sahip olduğu bilgiye veya mesleki görüşe ters düşen, ya da başkaları için yanıltıcı veya adaletsiz olduğunu bildiği, ya da mesleği, işvereni veya kullanıcıyı küçük düşürücü herhangi bir yazılı veya başka türlü bir ifadeyle bulunmamalı, böyle bir ifadeyi desteklememeli veya kabullenmemelidir.

2.7. Mimar bu Etik Kuralları ve bunların yanı sıra, verdiği veya vermeyi amaçladığı hizmetlere ilişkin diğer davranış kuralları ve yasaları incelemeli ve bunlara uymalıdır.

2.8. Mimar, hizmetlerini önyargısız ve tarafsız değerlendirmeler yaparak gerçekleştirmelidir.

2.9. Mimar, bütün mesleki hizmetlerin sağlanmasında, ilgili teknik ve mesleki standartları göz önünde tutmalıdır. Mimarlık sanatı, bilimi ve işinin gerçekleştirilmesinde bağımsız, tarafsız, bilgiye dayalı ve profesyonel görüşler tüm diğer amaçlardan önce gelmelidir.

2.10. Mimar, uygun olduğu oranda, vatandaşlar ve meslek adamları olarak toplumsal faaliyetlere katılmalı ve mimarlıkla ilgili konularda toplumun bilinçlendirilmesine destek vermelidir,

2.11. Mimar, özel sektörde ya da kamu görevlisi olarak mesleğini icra ederken ülke coğrafyasını, iklimsel ve kültürel farklılıkları, toplum ve kullanıcı yararlarını dikkate almalı, işvereni bu çerçevede uymalı, bu konuda sorumluluk üstlenmeli, kamuda projelerin elde edilme sürecinde yarışmalar yönteminin uygun olduğu konusunda işvereni ikna etmeye çalışmalıdır.

2.12. Mimar mesleğini icra ederken eserinin içinde yer alacağı kentin kimliğini, bütünlüğünü, görünümünü zedeleyecek çözümlerden kaçınmalı, her bir yapının kent bütünü içindeki önemini bilincinde olarak çözümler üretmek konusunda sorumlu davranmalıdır.

2.13. Mimar "toplumsal yarar" kavramının bilinciyle hareket etmeli, kentte "rant" odaklı beklentileri içeren mesleği icra faaliyetleri içinde bulunmaktan kaçınmalı, bu tür gelişmelerden Mimarlar Odası'nı haberdar etmelidir.

2.14. Mimar kentin gerçek ihtiyaçlarının tespiti konusunda yol gösterici olmalı, buna yönelik öneriler geliştirilmelidir.

2.15. Mimar mesleğini icra ederken öncü ve geliştirici kimliğini ön planda tutmalı, benzer çevreler oluşmasına karşı olarak özgü ürünler elde edilmesi konusunda sorumlu davranmalıdır.

3. İşverene Karşı Yükümlülükler

3.1. Mimar, gerçekleştirdiği iş ve hizmetleri bağlılıkla, bilinçli olarak, yetkince ve profesyonel bir biçimde yürütmek ve bunu yaparken gerekli dikkati, beceriyi ve titizliği göstererek bağımsızlığını, tarafsızlığını ve dürüstlüğü korumak konusunda işverene karşı yükümlülük taşır.

3.2. Mimar, işveren veya gelecekteki kullanıcılar tarafından ifade edilen ihtiyaç ve isteklere, bunların burada belirtilen İlkeler ve Uygulamalar ile karşıtlık yaratmaması koşuluyla, saygı göstermelidir. İşvereni veya gerekirse kullanıcıyı, ortaya çıkan veya çıkabilecek karşıtlıklar konusunda hemen bilgilendirmelidir.

Bu konuda açık bir anlaşma sağlanmaması halinde, mimarın ya kurallara uygun bir şekilde bu ihtiyaç ve istekleri karşılaması ya da mimarlık hizmeti veya iş sözleşmesini feshetmesi gerekir.

3.3. Mimar, mesleğiyle ilgili bir işi ancak yeterli bilgi ve yeteneğe sahip olduğunda ve gerektiği durumlarda, belirli bir hizmet için anlaşılan ücretin işverenlerine karşı tüm yükümlülüklerini her yönden karşılamak için yeterli mali ve teknik olanağı sağladığında veya sağlayacağından emin olduğunda kabul etmelidir.

3.4. Mimar, emeklerinin karşılığını, yalnızca ilgili hizmet veya iş sözleşmesinde belirtilen ücretler ve primler kapsamında almalıdır.

3.5. Mimar, işverenlere, güncel veya gelecekteki kullanıcılara, müteahhitlere ve diğer ilgili kişi veya kuruluşlara, haberdar oldukları ve çıkar çatışması yaratabilecek önemli durumları bildirmelidir. İşin sürdürülmesine karar verilirse, mimar mevcut koşulların bahsi geçen kişi veya kuruluşların çıkarlarına zarar vermeyeceğini ve kendi görevlerinin önünde engel oluşturmayacağını garanti altına almalıdır.

3.6. Mimar, işverenlerine ve güncel veya gelecekteki kullanıcılara bağımsız ve tarafsız önerilerde bulunmalıdır.

3.7. Mimar mesleğiyle ilgili işlerini gerekli beceri, dikkat ve özenle, gereksiz gecikmelere yol açmadan ve, kendi denetimleri altında olduğu süreç boyunca, üzerinde anlaşılmış makul bir süre içinde yürütmelidir,

3.8. Mimar, işverenlerini, onlar adına üstlendiği işlerin veya hizmetlerin ilerleyişi hakkında ve bunun yanı sıra, özellikle işveren tarafından kalite veya maliyet konusunda belirli sınırlamaların konmuş olması halinde, hem iş veya hizmetlerin hem de projenin kalitesi ve maliyetini etkileyebilecek tüm konularla ilgili olarak düzenli olarak bilgilendirmelidir.

3.9. Mimar, üstlendikleri proje, iş ve hizmetlerin ölçeğine bağlı olarak yasa karşısında sahip oldukları yükümlülükler için hem miktar hem de süre açısından yeterli bir mesleki sorumluluk sigortasına sahip olmalıdır,

3.10. Mimar, şikayetlere zamanında ve nazik bir şekilde, yazılı olarak cevap vermelidir.

3.11. Mimar, işvereni iş sözleşmesinde yer alsa da almasa da- anlaşmazlıkların çözümünde kullanılacak yöntemler hakkında bilgilendirmelidir:

3.12. Mimar, bir işi alabilmek için özendirici herhangi bir teklifte bulunmayacaktır,

3.13.Mimar müşterilerinin işlerinin mahremiyetine saygı gösterecektir ve gizli bilgileri, müşterinin veya örneğin açıklama yapılmasının mahkeme kararı ile talep edilmesi durumunda olduğu gibi, başka bir yetkili merciin önceden izni olmadan açıklamamalıdır.

4. Mesleğe ve Meslekdaşına Karşı Yükümlükler

4.1. Mimar, bağımsızlık, tarafsızlık, mesleki gizlilik ve dürüstlük kurallarını koşulsuz benimseyerek mesleğin saygınlığını korumakla ve mesleğin itibarını zedeleyecek her türlü tutum ve davranıştan kaçınmakla yükümlüdür,

4.2. Mimar,diğer kişilerin meşru hakları ve çıkarlarına saygılı bir şekilde davranmalı ve bunun yanı sıra da, kendi meslektaşlarının mesleki isteklerini ve katkılarını olumlu bir şekilde kabul etmeli, onların da haklarına saygı göstermelidir.

4.3. Mimar, iş ve hizmetlerine diğerleri –çalışanlar, işveren, kent plancıları, peyzaj mimarları, diğer mimarlar, çok disiplinli profesyonel firmalar veya şirketler, sanatçılar, iç mekân tasarımcıları, inşaat ekonomistleri, uzmanlar, müteahhitler ve proje ekibindeki diğer kişiler- tarafından yapılan katkıları da olumlu bir şekilde kabul etmelidir,

4.4. Mimar, meslektaşlarının eserlerini ve çalışmalarını, tahkir edici olmadan, mimarlık bilim ve sanatının verileri çerçevesinde, dürüst,nesnel ve yapıcı olarak eleştirebilir. Kendi çalışmalarına yönelik bu tarz eleştirileri de hoşgörü ile karşılar,

4.5. Mimar, mesleki etkinliklerini bağımsızlık, tarafsızlık, gizlilik, dürüstlük, doğruluk ve adalet ilkeleri çerçevesinde gerçekleştirmelidir,

4.6. Mimar, yaptığı eylemlerde mesleğin bağımsızlık, tarafsızlık, saygınlık ve dürüstlüğü sergilemek konusunda çaba göstermeli, kendi temsilci ve çalışanlarının da davranışlarını buradaki etik kurallara uygun bir şekilde gerçekleştirmelerini sağlamalıdır,

4.7. Mimar mesleki başarısını kendi çalışmaları üzerine kurmalıdır. Meslektaşlarını küçümseyerek ya da kötüleyerek kendini ön plana çıkartmamalıdır. Meslektaşlarının eser ve hizmetlerine karşı tutumunda mesleki saygıyı esas almalıdır,

4.8. Mimar, şartnamesinde ve yapılacak sözleşme örneğinde katılımcıların fikrî haklarının korunmasını içermeyen bir tasarım yarışmasına katılmamalı veya bu tür ihalelere teklif veya öneri vermemelidir,

4.9. Mimar, şartnamesinde ve yapılacak sözleşme örneğinde sağlanacak iş veya hizmetin açıkça anlaşılmadığı veya seçilecek kişilerin mesleki nitelik değerlendirmesinin ön planda olmadığı bir tasarım yarışmasına katılmamalı veya bu tür ihalelere teklif veya öneri vermemelidirler.

4.10. Mimar, önerilen ücretlerin projenin veya mimarın seçiminden önce açıklanacağı bir tasarım yarışmasına katılmamalı veya bu tür ihalelere teklif veya öneri vermemelidir,

4.11. Mimar, mesleki faaliyetleriyle ilgili mali işlemlerin yasalara uygun bir şekilde idare edildiğinden emin olmalıdır,

4.12. Mimarın temsilcileri, imza sahibinin sözkonusu projenin tasarımcısı olması veya sözkonusu projenin imza sahibinin doğrudan denetimi ve yetkisi altında hazırlanmış olması durumu dışında, yapı izni, planlama izni, yapı yönetmeliği onayı veya diğer ilgili yasal belgelere ulaşmak üzere başvuruyu imzalayamazlar.

4.13. Mesleği düzenleyen bir merci veya bir meslek kuruluşu, kayıtlı veya lisanslı bir mimara veya bir firma, şirket veya mimarlık hizmetlerini sunmak konusunda kayıtlı veya yetkili olan başka bir tüzel kişiliğe karşı şikayette

bulduğunda veya dava açtığında, ilk durumda mimar veya büyük ortağı, ikinci durumda ise firma, şirket veya diğer tüzel kişiliğin başkanı veya yöneticisi şahsen (yani bir yasal veya diğer temsilci aracılığı olmaksızın) bu şikayet veya davanın muhatabı olmalıdır.

4.14. Mimar, başka bir mimarın yaptığı bir iş konusunda görüş vermek üzere görevlendirildiği zaman, bu davranış ilerde açılacak veya halen devam etmekte olan bir hukuk davasını açıkça etkilemediği sürece, diğer mimarı durumdan haberdar etmelidir,

4.15. Mimarlar ortakları ve çalışanları için uygun bir çalışma ortamı sağlamalı, onlara emeklerinin karşılığını adil bir şekilde vermeli ve mesleki gelişmelerini olanaklı kılmalıdır.